

Over Icoonlandschappen

Een Icoonlandschap is een gebied dat ons toont hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar flora en fauna bewaard zijn gebleven.

Nederland kent geen nationaal beleid (meer) ten aanzien van Nationale Landschappen. De in 2004 door het toenmalig Ministerie van VROM hiervoor aangewezen gebieden maken sinds 2011 geen deel meer uit van het regeringsbeleid. Hoewel veel provincies de Nationale Landschappen hebben overgenomen, is er meestal geen budget om deze te onderhouden. Daarmee is helaas een einde gekomen aan de nationaal gedragen status van deze landschappen.

Als antwoord op deze ontwikkeling is de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap gestart met de campagne 'Icoonlandschappen'. Bedoeld om gebieden met een bijzondere betekenis voor het Nederlands cultuurlandschap te belonen met de waardering die zij verdienen; een erkenning die deze landschappen in Nederland op de kaart zet, een kroon op het werk van de mensen die bij deze gebieden betrokken zijn, en een aansporing om ook in de rest van ons land respectvol met het landschap om te gaan.

Bezoek ook de website

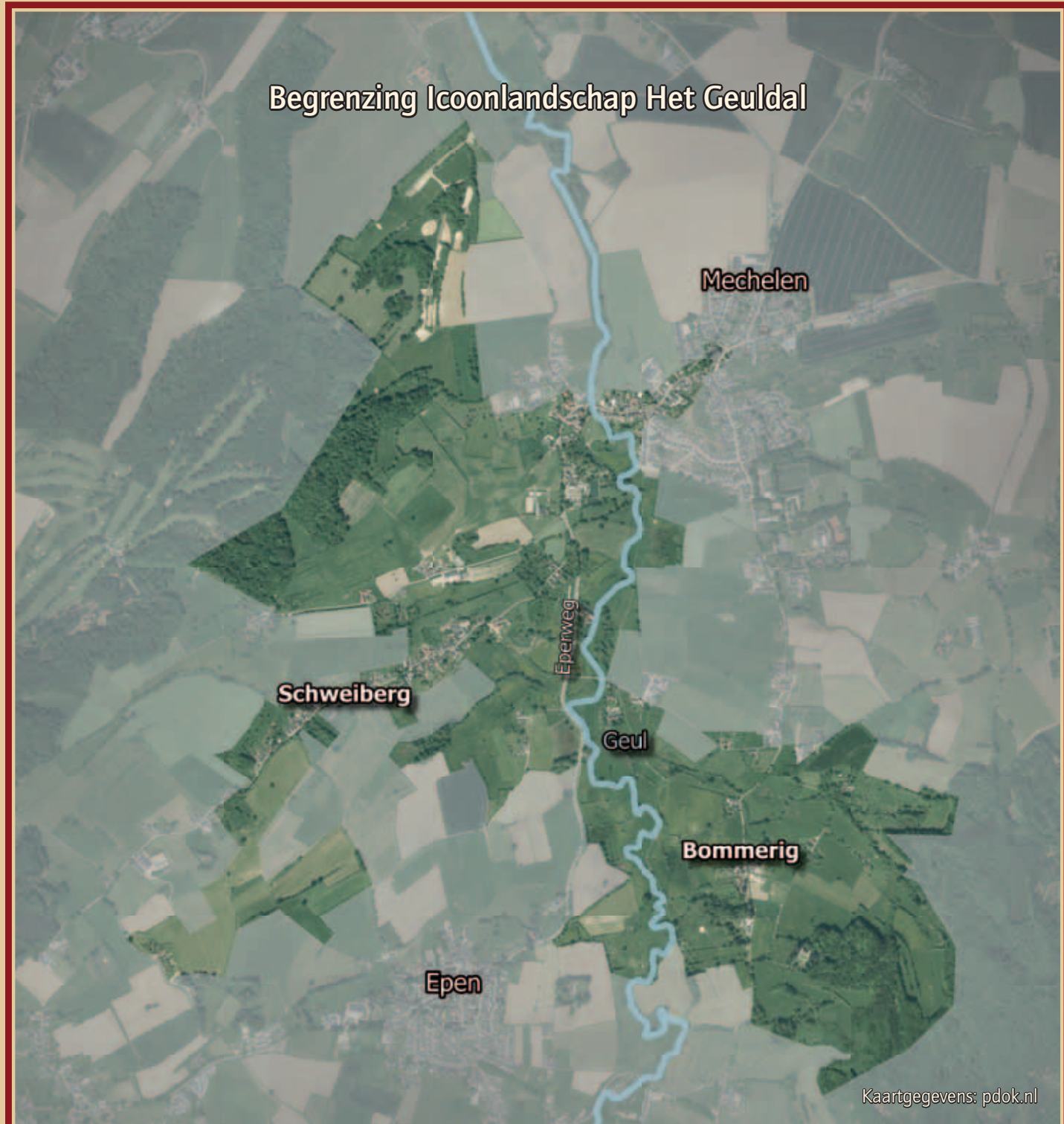
Meer informatie over de campagne Icoonlandschappen vindt u op de website www.icoonlandschappen.nl.

Bekijk op de website ook de video over het Geuldal, waarin aan de hand van prachtige beelden te zien is waarom het Geuldal zo'n speciaal gebied is dat de titel Icoonlandschap met recht en trots mag dragen.

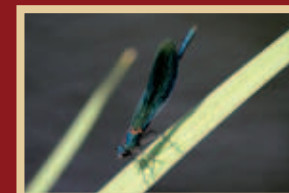
Bekijk de video op www.icoonlandschappen.nl

Het werk van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap wordt mede mogelijk gemaakt door de steun van de Nationale Postcode Loterij.

Kaartgegevens: pdok.nl

Het Geuldal Icoonlandschap

VERENIGING NEDERLANDS
CULTUURLANDSCHAP

Over Het Geuldal

Geschiedenis

Voor de meeste Nederlanders is Zuid-Limburg een apart stukje land dat buitenlands oogt, waar je fijn kunt wandelen en fietsen en op bourgondische wijze kunt fijnproeven. Het is niet ver weg en toch zo anders dan de rest van ons land.

Zuid-Limburg is opgebouwd uit ontelbare kleine ooit in de zee levende diertjes, en soms nog letterlijk uit de kalk tevoorschijn komende slakkenhuisjes. In de mergel of kalksteen, opgebouwd uit dierlijke skeletjes, vormden zich ook vuursteenlagen. Voor de eerste bewoners van de streek, die mijnschachten groeven door de mergel, zou de vuursteen zeer belangrijk worden als verhandelbare grondstof of als onderdeel van bijlen, speren, messen en sieraden.

De tijd dat de zee verdween en het Mergelland achterbleef werd gekenmerkt door grote klimaatschommelingen. Het waaide veel tijdens de laatste IJstijd, waardoor woestijnzand uit de droogstaande Noordzee overwaaide en in Zuid-Limburg neerdaalde, waar het soms metersdikke lagen vormde. Deze grondsoort is zeer gevoelig voor erosie. Dus bij regenval of een continue toevoer van water dat zijn weg zoekt, vrij meanderend en in krekens splitsend, wordt de löss gemakkelijk meegevoerd.

Dat gebeurde ook na de uitvinding van het wiel: door karrensporen ontstonden als vanzelf holle wegen, men zegt wel de oudste wegen van ons land.

Dalen en dalletjes, droog of nat, zijn overal in Zuid-Limburg terug te vinden en verklaren waarom het gebied ook wel 'dalenlandschap' wordt genoemd. De Geul, de Gulp en de vele schilderachtige zijbeekjes hebben dalen en zijdalen gevormd. De droogdalen, hier grubben genoemd, zijn door hevige regenval ontstaan. Meestal staan ze droog, vandaar de naam droogdal.

Bebouwing

De eerste mensen vestigden zich in de dalen dicht bij het water en de vruchtbare grond, maar trokken zich in oorlogstijd terug in forten op de hogere gronden. Want al lagen de dorpen in vreedstijd langs hellingen en dalen, de evenzeer vruchtbare grond op de plateaus werd ook in cultuur gebracht voor landbouw, met versterkte boerderijen: carréboerderijen genaamd.

De bouwmaterialen waren allemaal lokaal verkrijgbaar. Boerderijen werden gebouwd met behulp van gezaagde mergelbrokken, vuursteen en vakwerk (hout, leem en stro) en de daken waren van gekamd stro of riet.

Met name de hazelaar laat zich makkelijk splijten. Met deze 'slieten' werd het vlechtwerk gemaakt tussen de balken van de vakwerkboerderijen. Daarna werd het geheel aangestroken met leem.

Het Zuiden is rooms, zo tonen kapelletjes en kleine met heiligen gevulde nisjes aan de gevels van huizen.

Landschap

Het landschap met zijn kwetsbare erosiegevoeligheid werd tamelijk omzichtig behandeld. De steile hellingen liet men liever bebost, ook al werd dat hellingbos veelvuldig gekapt als hakhout dat weer uitliep na iedere kapbeurt.

De iets minder steile hellingen werden in stroken ontgonnen waarbij iedere strook een trede lager lag, net als een trap. Deze terrasranden bleven begroeid of werden beplant, en heten graften of in het Limburgs ook wel graven. Zo hield men een erosieremmende grip op de vruchtbare gronden en konden aardverschuivingen worden voorkomen.

Rond de dorpen en gehuchtjes werden fruitgaarden aangeplant met talloze soorten vruchten, waarvan er gelukkig veel rassen en smaken bewaard zijn gebleven. Hierdoor heeft de Limburgse vlaai het tot immaterieel erfgoed van Unesco weten te schoppen.

Wie de weg volgt van Epen naar Mechelen komt door één van de vrijste stukjes Geuldal met veel hagen, boomgaarden, graften en machtige knotbomen van eik, es en wilg. Er zijn vakwerkhuisen te over, gegroepeerd in gehuchtjes of in linten langs de eeuwenoude holle wegen en soms zomaar op zichzelf, maar allemaal even schilderachtig mooi. Zelfs de overal in opkomst zijnde paardenhouderijen leiden in het Geuldal tot meer heggen en meer fruitgaarden.

De biodiversiteit is voor Nederlandse begrippen uniek. De Geul met beekjuffers, ijsvogels en teruggekeerde forellen wacht op de komst van de otter om tussen de wortels van beekbegeleidende bomen weer huis te houden. De eerste verkenner zijn al gespot.

Natuurmonumenten heeft de meeste prikkeldraden tussen weilanden al vervangen door hagen rond bloemrijke percelen.

De geschiedenis van strijd tussen Franse en Pruisische legers en de ruzie tussen twee Limburgen lijken hier op wat bunkers na geen grip gehad te hebben op de oeroude ondergrond en een liefdevolle landschappelijke aankleding bovengronds.

Over de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De Icoonlandschappen worden benoemd door de **Vereniging Nederlands Cultuurlandschap** (VNC), die daarbij samenwerkt met lokale partijen.

De VNC zet zich in voor herstel en behoud van het cultuurlandschap in Nederland en doet dit onder meer door aanleg en onderhoud van landschapselementen zoals heggen, houtwallen en struweelhagen.

De missie van de VNC is dan ook om 'Nederland weer mooi' te maken. Door de komst van het prikkeldraad en grootschalige ruilverkavelingen zijn veel planten en dieren uit het landschap verdwenen en heeft het veel van haar schoonheid en identiteit verloren. Wij werken samen met boeren, natuurorganisaties, overheden en andere partijen om het landschap weer aan te kleden met landschapselementen. Zo ontstaat een natuurlijk cultuurlandschap, met respect voor het verleden en voor de mensen die daar nu werken, wonen en recreëren. Dat is niet alleen belangrijk voor de biodiversiteit maar ook gunstig voor recreatie en toerisme. We profiteren er dus allemaal van!

Meer informatie over het werk van de VNC leest u op **www.nederlandscultuurlandschap.nl**

U kunt de VNC steunen door lid te worden.

Vind en volg **Vereniging Nederlands Cultuurlandschap** ook op social media

